Den internationale spænding har i de sidste uger og måneder på ny været voksende. Den spænding ligger bag alt, hvad
vi foretager os. Det er vel ikke alene fordi Berlin ligger så nær, at den ny krise omkring denne by virker så stærkt på sindene, men det kan ikke undgå at gøre indtryk,, når man ser, hvorledes indbyggerne i denne store by uden egen skyld gøres til brikker i det spil, der nu udfolder sig. Følelsen af utryghed er øget kolossalt ved de nye atomsprængninger. Det er åbenbart, at dette har gjort et meget stærkt indtryk på mange mennesker. Det er som disse nye forsøg giver en fornemmelse af, hvorledes vi til stadighed bevæger os nær den store galskab.

På denne baggrund må også det danske folks oprigtige ønske om fred få mæle, og vejen til fred må gå gennem forhandlinger. Vi kan kun glæde os over udsigterne til, at de russiske og amerikanske ledere mødes, inden Øst og Vest låser sig fast i propagandistiske standpunkter. På længere sigt må det også få sin betydning, at så mange tidligere kolonier bliver selvstændige stater. Deres politiske opfattelse er meget varierende, men det må dog vist siges at være et fællestræk i deres opfattelse, at de ikke med så stor møje har opnået frihed fra et fremmedherredømme for at underkaste sig et andet. Måske har vi derfor lov til at håbe, at de neutrale lande efterhånden vil få en gunstig indfyldelse på de internationale spændinger, der måtte opstå. I samme åndedrag må dog tilføjes, at den konference, som en række neutrale lande for en 14 dages tid siden afholdt i Beograd desværre viste, at der er langt igen, før disse lande kan øve nogen afgørende indflydelse. Dertil er deres interesser alt for spredte og ofte indbyrdes modstridende.

Venstre har forlængst erkendt, at dansk udenrigs- og forsvarspolitisk isolation er en umulighed. Ja, det er i det hele taget ikke muligt at pege på noget væsentligt område, hvor isolation er mulig eller tilrådelig. Den verden, vi i dag lever i, adskiller sig i uhyggelig grad fra den, som idealistiske mennesker fra tid til anden har opstillet som mål. I stedet for en ideal verden er den håndgribelige virkelighed blevet ufordragelighed, militære blokke og
kold krig. Den enkle sandhed er, at det verdensfællesskab, den verdensverdensblok enhed, som den kommunistiske verdensblok opstiller, bygger på magtstræb, på vold og fysisk magt. Så længe denne tilstand varer, hvor krise afløser krise, må vi som andre små lande være indstillet på, at vor selvstændighed kan blive udsat for direkte trusel. Vi har for mange eksempler på, at små lande er forsvundet, blevet opslugt, til

at vi
kan lade 5 og 7 være lige.

Derfor hilser jeg med tilfredshed, at alle Partier, bortset fra Aksel Larsens, bekræfter Danmarks tilslutning til det vestlige forsvarssamarbejde. Vi må alle ønske, at dette forsvar bliver så effektivt som muligt. Vi er her ved et område, hvor det ikke kan undgås, at følelserne må spille ind. Det har vel været sådan for de fleste af os, at det var svært at forlige sig med tanken om et forsvarssamarbejde med tyskerne indenfor NATOs rammer. Det kan imidlertid ikke kræve mange overvejelser for ats se, at uden dette samarbejde er Danmarks forsvar i en ganske uholdbar situation. Fra enkelt side har der været forsøg på at gøre dette til et indenrigspolitisk spørgsmål. Den rolle, som dette problem har spillet under forhandlingerne om regeringsrekonstruktionen klæder ikke det radikale parti. Det må beklages, at regeringen og dens ministre derved kom til at skabe en ganske unødig usikkerhed omkring Danmark i dette vigtige udenrigs- og forsvarspolitiske spørgsmål.

Jeg hilser med tilfredshed, at statsministeren senere har udtalt, at han går ind i forhandlingerne om tilrettelæggelse af vort forsvar, det vil i denne forbindelse sige kommandoforholdene, ud fra ønsket om at opnå en hurtig, rationel og positiv løsning. Jeg kan iøvrigt ikke tænke mig, at nogen ansvarlig skulle kunne ønske et andet resultat.

Et andet hovedproblem vedrører Danmarks tilslutning og tilpasning til det vesteuropæiske stormarked. Det er givet, at vanskelighederne er store, men jeg kan ikke se rettere, end at mulighederne er langt større. Men, og det vil jeg gerne understrege, det står i meget høj grad til os selv, om disse muligheder vil blive indfriet. Regeringen har som bekendt ansøgt le seks om Danmarks optagelse som medlem. Herved er vi kommet et langt skridt i virkeliggørelsen af Venstres politik i markedsspørgsmål. Venstre har til stadighed givet udtryk for den opfattelse, at Vesteuropas og dermed Danmarks fremtid måtte ligge i samarbejdet med de seks lande, som i 1957 dannede fællesmarkedet. Det var og er vor opfattelse, at kun dette samarbejde indeholder viljen til konstruktive løsninger på århundredgamle stridigheder mellem Vesteuropas lande. Og fællesmarkedet har hurtigt vist sig at besidde en sådan dynamik, at det på Vesteuropas andre lande måtte virke som en magnet.

Venstre har hele tiden været af den opfattelse, at vi uanset Englands holdning

skulle søge optagelse i De seks. Fællesmarkedet var og er fremtiden. Andre ordninger kunne kun blive midlertidige og øge vanskelighederne på et senere tidspunkt. Jeg er derfor glad for, at forhandlingerne om medlemsskab nu er optaget.

Jeg hører til dem, der er ængstelige for, at inden forhandlingerne om Danmarks optagelse er afsluttede, kan vi komme til at føle meget alvorlige virkninger af den forskelsbehandling, der allerede er påbegyndt over for danske eksportvarer. Regeringen må derfor på det alvorligste opfordres til at gøre forhandlingsperioden med
De seks kortest mulig.

Hvis danske interesser sættes på spil eller løber fare for et blive tilsidesat ved en for lang forhandlingsperiode, bør vi ikke være bundet til, at den danske anmodning om optagelse automatisk skal følge terminerne for behandlingen af den engelske anmodning. Vi kan ikke for hurtigt få klarhed over det danske erhvervslivs fremtidige vilkår. Jeg tror, at Venstres politik i markedsspørgsmålet har været af betydning for, at Danmarks stilling blev klar i modsætning til f.eks. den norske og svenske. Jeg føler, at vi har grund til at være glade for, at vi på dette område har en væsentlig del af æren for, at dansk politik blev drejet i positiv retning.

Men jag anser det også for vigtigt, at vi ser i øjnene, at vi ikke har udnyttet tiden godt til at forberede os på det store markedsfællesskab. Vi bør nu drage lære af fortidens fejl og indrette os bedst muligt. Gør vi ikke det kan overgangs-vanskelighederne blive betydelige. Det må vi uanset politisk ståsted alle have en interesse i at undgå.

Den økonomiske politik har i efterkrigsårene spillet den helt dominerende rolle, og derved er mange spørgsmål af folkelig, kulturel og social betydning blevet skubbet i baggrunden. Jeg kan i og for sig beklage dette, men så længe vi balancerer på kanten af en lokal økonomisk krise, så længe vil det også være nødvendigt, at vi ofrer de økonomiske problemer en meget stor del af vor interesse.

I årene efter 1958 har vi haft en chance for at komme væk fra den problemstilling, som dominerede i de foregående tiår.
Jeg tænker her på de alt for små fremskridt i produktion og beskæftigelse, der prægede dette tiår som følge af de alt for små valutareserver.
Valutavanskelighederne nødvendiggjorde gang på
gang indgreb, før vi havde opnået fuld udnyttelse af produktions-

apparatet. Men i 1958 fik vi helt usædvanlige gunstige betingelser. Vi fik prisfald på store dele af vor import og samtidig havde vore vigtigste handelspartnere højkonjunktur.

Store kredse herhjemme er endnu ganske fortumlede af den velstandsfremgang, vi har haft i disse år, og dog er den ikke større end, at adskillige vesteuropæiske lande år efter år oplever en fremgang af mindst samme styrke. Vi har kun i et par år kunnet opnå en velstandsfremgang af samme omfang som den andre lande støt og sikkert har haft i praktisk talt alle årene, siden Koreakrigens ophør.

Det fortæller vist egentlig ikke så helt lidt om ulemperne ved den hidtidige politik.

for at gøre ondt værre har vi så yderligere i mellemtiden i store befolkningskredse oplevet end hidtil uset stigning i såvel indkomster som i omkostninger. Når pengeindkomsterne stiger hurtigere end produktionen, er det væsentligste værn imod inflationen faldet bort. De gunstige ydre betingelser består stadig, men deres virkninger er bortvejrede ved vor egen politik. Højkonjunkturen kom til os ude fra. Dagens tømmermænd har vi selv været ude om.

Det ser ud, som om adskillige er af den opfattelse, at vor økonomi først er løbet af sporet i foråret 1961, og jeg skal bestemt ikke formindske betydningen af det der skete i dette forår, for det er alvorligt nok. Men jeg tror, at vi forbiser noget meget væsentligt ved at gøre disse begivenheder ene ansvarlige for ansporingen. Efter min opfattelse skal vi søge en meget væsentlig og tungtvejende årsag til den skæve udvikling i boligbyggeriet.

Trods væsentlige mangler gennemførtes i slutningen af 1958 sådanne ændringer i byggestøttelovgivningen, at private bygherrer fik større muligheder end på noget tidligere tidspunkt i efterkrigsårene. Trods den kraftige stigning i det private byggeri, gav

regeringen byggestøttetilsagn til langt hen på efteråret 1959, som om intet var sket. Resultatet måtte komme: byggetiden forlængedes, og efterspørgslen på arbejdskraft øgedes meget stærkt. Da der samtidig var og er bolignød, kunne der iværksættes en omfattende lønglidning.

Venstre må alvorligt beklage, at regeringen i boliglovgivningen har gennemført de restriktioner, der ophævedes i 1958. Skal det nødvendige antal boliger kunne fremskaffes må hovedopgaven koncentrere sig om at gøre byggeriet frit. Privilegier er heller ikke på dette område af det gode. En gradvis afvikling af huslejestoppet må

også foretages.

Og så mener vi fra Venstre som noget nyt må der indføres i vor boliglovgivning bestemmelser, der giver lejerne i boligselskaberne ret til at erhverve deres lejlighed som ejendom. Det er naturligvis en ny tanke, men jeg tror, den er frugtbar, og den er i hvert fald liberal.

Ligeledes må vi kræve loven om grundstigningsskyld ændret. Som denne lov er nu, virker den ganske urimelig hårdt over for mennesker, der har eget hus.

Således som lønstrukturen er indrettet i dette land, måtte man, efter det jeg her har peget på, være indstillet på, at byggeriets lønglidning vil brede sig som ringe i vandet. Vi husker endnu med al ønskelig tydelighed den urolige sommer 1960. Det var ikke alle virksomheder, der kunne eller ville gå ind i et almindeligt kapløb om lønglidning, der var uden hjemmel i indgåede overenskomster. Derfor også de ulovlige strejker. Hvis man ikke ser forårets overenskomstforhandlinger på denne baggrund, tror jeg, at man går galt i byen. Det er en udvikling, der har banet sig vej frem på højeste gear. Hos den ansvarsbevidste erhvervsleder må både udviklingen og farten skabe bekymring. Han kan ikke ensidigt
hefte sig ved de øjeblikkelige kortvarige muligheder. Han må hele tiden tænke på at sikre den varige fremtidige beskæftigelse, på at kunne hente ordrer hjem på længere sigt, andet ville være uforsvarligt.

Hvis ikke regeringen således havde skabt grundlaget for den helt ekstraordinære lønglidning i byggeriet, er det måske tvivlsomt, om økonomien overhovedet var kørt af sporet. Nu forringedes i virkeligheden investeringernes stilling i forhold til ønskerne om en øjeblikkelig udvidelse af forbruget. Det er i dårlig forstand en populær politik og kortsigtet. Por hvad enten man er socialdemokrat eller venstremand må det dog stå ganske klart, at varige produktionsfremskridt kun kan opnås gennem en udbygning af investeringerne.

Med henblik på de erfaringer vi har gjort på arbejdsmarkedet må Venstre nu forlange en tidssvarende retsorden for arbejdskonflikter Samfundet må sikres på livsvigtige områder. Den retsorden, vi må forlange, må bygge på voldgift i konflikter på disse såkaldte livsvigtige områder. Vilkårlig samfundsindgriben som nu kan ikke påkalde fornødent ansvar hos arbejdsmarkedets parter.

Må jeg i denne forbindelse også nævne organisationstvangen. Vi må her vende os imod de gentagne overgreb, vi har været vidne til. Vi kender det fra de

handelsrejsende, fra havnebetjentene i Esbjerg og nu sidst fra DSBs buschauffører. Det er urimeligt, at ansættelse hos offentlige myndigheder skal betinges af medlemsskab i bestemte organisationer. Dette må bringes til ophør. Vi ved alle, hvorledes organisationsvældet breder sig, og det forfærdelige er, at dets øgede indflydelse ikke følges af tilsvarende større ansvar.
Derfor må vi fremsætte de krav, jeg har nævnt. Adskillelse af arbejdsløshedskasser og fagforeninger mener vi også bør gennemføres.

Landbrugsforhandlingerne kom til at udgøre et kapitel for sig. I årevis er landbruget blevet klemt mellem eksportpriser, som erhvervet ikke har nogen indflydelse på, og et stadigt stigende hjemligt omkostningsniveau. Den socialdemokratisk ledede regering har ikke i mindste måde villet låne et enigt landbrug øre, når det har påvist, at det mindste der kunne gøres dog var at lette omkostningsbyrden. Jeg kunne have ondt landbrugsminister Skytte en bedre skæbne, end den han fik under landbrugsforhandlingerne. Det var, som om han i afgørende øjeblikke alene tænkte i snævre radikale tankebaner, og det blev så statsministeren, der måtte træde til og sammen med landbrugets forhandlere hale forliget i land.

Vor største opgave i den aktuelle politik på det økonomiske område må efter min opfattelse blive at sikre en harmonisering af erhvervslivets vilkår, således at intet af vore erhverv stilles ringere end konkurrenterne i Vesteuropa.
Dette gælder alle erhverv.

Må jeg specielt om landbruget sige, at harmoniseringen her må bygge på opnåelse af Europapriser. Dansk landbrug må produktionsmæssigt, skattemæssigt, strukturmæssigt, ja på alle områder op på dette niveau.

Et andet problem er de for små brug. Jeg hører ikke til dem, der vil være med til at lange ud efter husmandsbruget.
Det store antal husmandsbrug er også levedygtige og har betydning både folkeligt og politisk. Men med de skiftende vilkår, der bydes os ude fra eller som skyldes rationalisering, mekanisering og ændret teknik, vil det være direkte forkert, hvis man fastholder, at de for små brug skal opretholdes til evig tid. Jeg anser det for rigtigt at ophæve landbrugsforpligtelserne på de mindste brug.
Det er rigtigt, at de nuværende ejere vil opnå, en vis
kapitalgevinst, men den under jeg dem gerne som erstatning for mange års

beskedent udbytte. Vi skal også tillade sammenlægning af to mindre brug, der begge har svært ved at klare sig, så vi i stedet får et, der er levedygtigt.

Venstre har stedse ønsket, at der skulle føres en liberal økonomisk politik for at støtte erhvervslivet mest muligt i overgangen til det europæiske stormarked.
a.

Jeg vil mene, at en sådan politik har været i klar overensstemmelse med vore liberale synspunkter. Jeg vil også mene, at dette standpunkt fik yderligere begrundelse ved at betragte de negative resultater, vi i de foregående år har haft af en finanspolitik, der sikrede stadige overskud på statsbudgettet, overskud som stedse er anvendt til en forøgelse af de offentlige udgifter, sejledes at man i alle henseender undtagen een eneste var ligevidt, og denne ene henseende var, at statsmagtens indflydelse voksede år for år, fordi det offentlige kom til at disponere over en stadig stigende del af borgernes indkomst.

Jeg tror derfor, at den politik, vi foreslog, kunne have afværget afsporingen af vor økonomi. Det ville have øget opsparingsevnen,
stimuleret opsparingsviljen, og mindsket interessen for et stadigt kapløb om forhøjelse af pengeindkomsten Hvad angår ønsket om en nationalisering af nationalbank og forsikringsselskaber må svaret fra os være et klart nej. Vi kan ikke ønske nationalbankens selvstændige ansvar og ledelser yderligere beskåret, og hvad angår forsikringsbranchen, ja der har vi i forvejen Statsanstalten for livsforsikring, og hvis den er i stand til at forsikre bedre eller billigere end de private selskaber, finder folk såmænd nok ud af det. Og lad mig tilføje: Jeg ønsker ikke at medvirke til et kompromis, hvorefter
kun selskaber hvis aktiekapital eller præmieindtægt over en hvis
størrelse, eller hvis navn eventuelt begynder med bestemte bogstaver, skal nationaliseres! Sådant kompromis har ikke noget liberalt formål.

Et ligeså, klart nej må, lyde til gennemførelsen af kildeskat, som jo hverken i Norge eller Sverige er blevet sukces,
tværtimod
b.

Vi kan heller ikke være med til en skærpelse af kapitalvindingsskatten, heller ikke skærpelse af arveafgiften. En videreførelse af denne lovgivning kan kun virke til skade for den kapitaldannelse, som det dog må være en fælles Interesse at fremme.

Forskning og undervisning er centrale områder for fremtiden og må sikres gode kår. Det er noget afgørende at skaffe skoler og lærere nok til alle former for uddannelse, men specielt på, undervisningens område vil jeg gerne nævne, at vi hør sige nej til et tvungent 8. og 9. skoleår. En udbygning af skolen hør her være på frivillighedens grund. Et andet stort problem, som nu jævnligt præger den politiske debat, drejer sig om ændringer i kommunernes forhold og tager sigte på at opnå såvel en "rimelig" størrelse af de enkelte kommuner og på en revision af det kommunale styre i sin helhed. Yenstre har altid søgt at stå vagt om det kommunale selvstyre, alligevel er det i årenes løb svækket. I en situation, der er præget af ønsker om yderligere centralisation og sammenlægning er, må vi fra vor side forlange som noget grundlæggende, at på steder, hvor der ved sammenlægninger af kommuner bliver tale om ændringer af kommunegrænserne, bør dette ske på frivillighedens grund. Sammenlægninger bør kun gennemføres ved frivillig tilslutning fra den enkelte kommune, og i sådanne situationer bør det være amtet og ikke ministeriet, der er den rådgivende instans.

Vil vi bevare amtsrådene, og det vil Yenstre, må vi være opmærksomme på, at de ikke bliver tilføjet nye sår. Det kommunale selvstyre vil ikke være tjent med noget sådant, det folkelige selvstyre i det hele taget heller ikke.

Det gør mig ondt, at det radikale parti ikke efter valget udnyttede sin sidste mulighed for at markere selvstændighed, men det overrasker mig ikke. Det var for mig hævet over enhver tvivl, at den Jørgen Jørgensenske maxirne, at der ikke i dette land hør regeres udenom socialdemokratiet, ville hinde hans politiske arvtager og gøre det uanset hans hovedbestyrelse, og uanset Nygaard i Middelfart.

Tradition og dagsaktuel politik kan ofte komme til at stå hinanden fjernt. Det var den Jørgen Jørgensenske tradition, når det overhovedet er muligt, så skal vi altid have socialdemokraterne med i regeringen, der sejrede over det den dagsaktuelle politik måtte tilsige hans parti.

Jeg tror, at man må have dette med ind i billedet, når man vil forsøge at danne sig en begrundet mening om den sidste tids megen tale om sanering af de liberale kræfter, eller hvilket udtryk man nu har brugt.

Den sidste radikale regerings deltagelse letter ikke samarbejdet. Den er for selvopgivende. Jeg har peget på, hvorledes statsministeren overtog landbrugsforhandlingerne fra landbrugsministeren. Samtidig oplever vi nu, at de

radikale har måttet opgive finansministeriet, og vi har fået oprettet et propagandaministerium med Bomholt som minister. Det kaldes kulturministeriet. Der vil komme til at ske artige ting med f.eks. naturfredningsloven. Dette såkaldte kulturministerium vil blive højt svævende i alle henseender. En af mine venner skrev forleden, at han var kommet til at tænke på ordene "For meget ballon og for lidt sandsæk".

d. Jeg hører til dem, der lægger meget vægt på samarbejde, så langt det er muligt og forsvarligt. Det er en ringe politiker, der forskertser nogen mulighed for samarbejde, hvis han kan opnå nog6t til fremme af sine synspunkter, men det er på den anden side en endnu ringere politiker, som forlader sine synspunkter uden at opnå noget af betydning.

Vi savner i dag et højreparti, ja vi har end ikke noget egentligt konservativt parti. De uafhængige er det vel nærmest, men har ikke nogen markant politisk profil.

Det er jo også sådan, at mangeårig politisk tradition herhjemme bevirker, at ingen har lyst til at stå. ved det, hvis han føler sig reaktionær, eller konservativ i egentlig forstand. Jeg kan med min bedste vilje ikke se, at det skulle påvirke Venstres stilling som midterparti, at der ikke for tiden findes nogen egentlig reaktionær styrke. Vor politik er og må være ganske upåvirket af, om et sådant parti findes eller ikke.

Såvidt jeg kan skønne er der i foråret bevilget lønforhøjelser, indkomststigninger og tilskud, der overstiger produktionstilvæksten med betydelige beløb. Jeg skal vel vogte mig for at nævne noget tal.

Det er sandsynligt, at folketinget hen på efteråret kan blive nødsaget til at tage stilling til en inddragelse af betydelige beløb i den købekraft, som er uden dækning i produktionen. Jeg kan ikke vide, hvilke retningslinjer regeringen vil følge. Er det efter gammel socialdemokratisk recept, skal man ikke regne med Venstres bistand. Hermed sigter jeg til, at vi ikke vil være med til at fremme socialdemokratiets langtidsmål gennem krisepolitik. Så meget mere, som regeringen selv bærer en væsentlig del af skylden for, at det er kommet så vidt.

e. Finanspolitikken må omlægges. Vi må først se på besparelsesmulighederne, og de er der, hvis der fra alle sider er vilje til at finde dem.

En omsætningsafgift synes at ligge i luften. Skal den have vor interesse, må den anvendes til en nedsættelse af beskatningen på indkomst, formue og fast ejendom. Den skattelettelse, jeg har i tankerne, skulle muliggøre en egentlig reform af beskat-

ningen. Her tænker jeg både på en videreførelse af proportionalskatten og på ophævelse af sambeskatningen. Man må naturligvis i forbindelse med en omsætningsskat ikke glemme det sociale moment, der følger med forhøjelse af forbrugsafgifterne. Men vi må også igennem en sådan reform virkelig fremme opsparingsviljen. Dette er helt nødvendigt, hvis vi vil standse den inflation, der nu igen er igang. Vi må have øget opsparingen og investeringen, kun heri ligger fremtiden.